

Östanvinden

Nr: 3-4 2005

Ordförande har ordet:

Hej kära medlemmar!

Nu när vintern är som mörkast, känns det ändå som en liten ljusning på skolbiblioteksområdet. Detta tack vare vår skolminister Baylan som oförtrutet pratar sig varm för skolbibliotek, men nu inte nöjer sig med det. På en presskonferens under Bokmässan berättade han, som ni säkert redan vet, att Myndigheten för skolutveckling får i uppdrag att stärka, stimulera och utveckla skolbiblioteken. Skolbibliotekens roll i det pedagogiska arbetet ska dessutom uppmärksammas i Skolverkets lägesbedömning för år 2006. Det sista är kanske det allra viktigaste och resultat av en hel del mullvadande av både skolbiblioteksföreningarna, Nationella skolbiblioteksgruppen och specialgruppen för skolbibliotek inom Svensk biblioteksförning. Vi är ju representerade i alla. Kring bokmässan fanns det mer att läsa. LR gick ut och krävde bemannade skolbibliotek, mycket pga. deras egen utredning som visa att läsförmågan sjunkit kraftigt. Vi fick en doktorsavhandling av Per Fröjd som visade att svenska elever i årskurs nio blir allt sämre på att läsa. Det beror både på att de svagare eleverna presterar allt sämre, och att de duktiga eleverna blir färre och inte fullt så duktiga, visar avhandlingen. Mycket att glädjas åt och hoppas på för framtiden. Vi har haft vårt årsmöte och "Bloggkungen" Erik Stattin som duktig föreläsare och fått lyssna till HongKong-fararen Veit Berg. Om detta kan ni läsa i detta nummer och mycket annat.

Vinterhälsningar Christer Holmqvist

Läs mer: <http://www.regeringen.se/sb/d/5852/a/50854>

Här hittar ni ytterligare ett utmärkt tal av vår skolminister

<http://www.regeringen.se/sb/d/5132/a/51753>.

Per Fröjd <http://www.skolvarlden.se/Article.jsp?article=348>

Innehållsförteckning:

Vad är informationskompetens	sid 2
Prisutdelningar	sid 6
Den hemliga trädgården	sid 7
Dyslexihörna	sid 7
IASL-konferens i Hong Kong	sid 8
Bloggmaster Erik Stattin	sid 11
Kalendarium	sid 13
Styrelsen	sid 14

Medverkande i detta nr:

Veit G:son Berg, Östra Real, Sthlm
Anita Höglund, Tumba bibliotek,
Botkyrka
Anette Holmqvist, Myndigh f
skolutveckl, Sthlm
Christer Holmqvist,
Medioteket, Utbildningsförv. Sthlm

Vad är informationskompetens?

En onsdagskväll i mitten av oktober var det dags igen för en studiekväll i regi av SkolbibliotekÖst.

Den här kvällens tema var informationskompetens och talare var Veit G:son Berg, gymnasiebibliotekarie vid Östra Real i Stockholm. Veit deltog i somras i IASL-konferensen i Hong Kong vars tema var just informationskompetens och där han föreläste om sin modell för att undervisa gymnasister i informationskompetens. Längre fram i det här numret av Östanvinden kan du också läsa mer om Veits besök på IASL:s konferens i Hong Kong.

Den första fråga man måste ställa sig är: Vad menar vi med informationskompetens? Man kan säkert definiera begreppet på olika sätt, en lekman mer vagt, en specialist mer strikt, men oavsett vilka ord man använder torde det finnas en underliggande likhet mellan definitionerna.

För mig är det förmågan att hitta information och värdera dess användbarhet och trovärdighet. Dessutom att dra ut ur en mängd information de delar man behöver och använda dem när man t.ex. ska skriva ett arbete eller lösa ett praktiskt problem.

Det räcker inte med att kunna slå i NE eller "googla", man måste kunna söka information i många olika källor, i böcker, tidningar, arkiv, på nätet, i radio osv.

Sen måste man kunna värdera den information man fått med hjälp av källkritik och sen ta relevanta delar och sätta ihop dem så att det passar den uppgift, det behov man har.

Huset

Innan jag går vidare skulle jag vilja ta er med på en kort tur genom skolan, som faktiskt är värd att granska. Den ritades av Ragnar Östberg, som även har ritat Stockholms Stadshus och är byggnadsminnesmärkt som ett framstående exempel på skolarkitektur från början av 1900-talet.

100-poängskursen i projektarbete

Behovet av informationskompetens är inte något nytt, men någon samlad plats för ämnet har inte tidigare funnits.

När 100-poängskursen i projektarbete infördes i gymnasiet för en del år sedan såg vi på Östra Real en möjlighet att ge frågan mer plats. Skolan placerade 20 av de 100 poängen till årskurs 1. Tanken var att eleverna skulle göra ett "miniprojekt" för att vänja sig vid ett vetenskapligt arbetssätt, få en bra grund att stå på för kommande tema- och grupparbeten och komma väl förberedda till det "stora" projektet i årskurs 3. Man avsatte 4 timmar till undervisning i informationssökning med bibliotekskunskap och källkritik och gav biblioteket i uppdrag att sköta den delen.

Sedan tidigare hade jag ansvarat för att undervisa eleverna i årskurs 1 i bibliotekskunskap, ca 1 ½ timme/klass. Nu när uppdraget var större och jag hade betydligt mer tid måste jag fundera på hur jag skulle lägga upp det hela. Vad skulle jag ta upp, vad skulle jag strunta i? Var skulle jag lägga tyngdpunkten? Vad väntade sig lärarna att jag skulle behandla?

Foto: Christer Holmqvist

Min modell

Till att börja med valde jag att låta min vanliga biblioteksundervisning ligga i grunden. Jag hade använt den i närmare 25 år och visste att den fungerade. Jag skulle börja med basfakta om biblioteket och hur man söker böcker. Sedan skulle jag lägga till en omfattande del om Internet och de olika typer av material man kan hitta där, problem och möjligheter med den nya tekniken och något om andra källor. Till sist skulle jag avsluta med en kort introduktion i källkritik och hur man skriver en referenslista. Praktiska övningar måste också vara en självklar del.

Hur använder jag min tid?

Jag har lagt upp det så att den inledande delen om biblioteket tar ca 15 minuter, bokdelen med övningar ca 90 minuter, Internetdelen med övningar ca 100 minuter, källkritik och referensdelen ca 20 minuter och avslutning med frågor de sista minuterna.

"Jag vet, att när ni gick i..."

"Jag vet, att när ni gick i grundskolan fick ni lära er att använda skolbiblioteket och jag hoppas att det är ett bra bibliotek. Men jag vet också att ni har glömt mycket av vad ni lärde er. Dessutom är det en hel del som är annorlunda här på Östra Real, så jag tänker börja med lite grundinformation".

Det är så jag börjar mina lektioner. Det är viktigt att eleverna påminns om att de redan kan en hel del, men också att det är en hel del nyheter. De ska känna sig "hemma" men ändå nyfikna på nya möjligheter och krav.

Sedan kommer basfakta, öppettider, låneregler, personal. Jag betonar att vår viktigaste uppgift är deras studier, att de för oss är Nummer Ett, att vi i första hand finns till, inte för lärarna, rektor eller politikerna, utan för våra elever.

Jag går igenom vad jag kommer att ta upp under våra 4 timmar tillsammans, att det blir teori följt av övningar, sen teori och övningar igen. Jag betonar att jag inte sätter betyg. Det är något som lärarna som är ansvariga för kursen gör.

Jag trycker ganska hårt på några praktiska frågor, som att komma i tid, inte störa klasskamrater, stänga av mobiltelefoner, helt enkelt skapa en atmosfär som underlättar arbetet.

Vad är information?

Nu är det dags för huvudfrågan: Vad är information? Elevernas svar på frågan visar att det inte är självklart. Jag försöker sortera svaren och visa att man kan dela in dem i två grupper, vilken sorts information det är och dess fysiska form. Det är viktigt inte minst när man ska värdera informationen.

Jag börjar med att prata om olika sorters information och att man måste skilja mellan hårda fakta, som produktion och befolkning och vad jag skulle vilja kalla förklaringar, varför hårdfakta ser ut som de gör, vad orsakerna kan vara.

Jag trycker på att man måste vara medveten om de värderingar som kan gömmas i en text, vad författaren försöker få oss att tycka. Det kan göras mycket försåtligt, genom att välja ord som har positiv eller negativ klang, och jag ger några vardagliga exempel.

Var finns information?

Nu är det dags att titta på hur man får tag på information, genom att fråga, läsa etc. och var den finns, dess fysiska form. Först den skriftliga - böcker, tidningar, flygblad, pamfletter mm. Jag brukar berätta, som ett kuriosum, om pliktleveranserna av tryckt material och att Sverige har en av världens äldsta tidningar, Post- och Inrikes tidningar. Jag pratar om arkiv där det bl.a. finns offentliga handlingar. Jag går också in på muntligt material, som radio, TV, film, och intervjuer

<http://www.skolbibliotek.se/ost>

Det gemensamma för den här sortens information är att den är stabil. Det man ser idag är det man såg igår. Det här är något jag också betonar när jag talar om källkritik.

Många elever börjar sitt sökande med att använda Google och andra sökmotorer, men jag brukar uppmana dem att börja med uppslagsböcker som ett snabbt sätt att orientera sig i ett ämne. Jag säger att jag ska komma tillbaka till Internet och dess fördelar och fallor.

Hitta böcker

Det är nu hög tid att visa hur man söker böcker. Böcker är ju bibliotekets standardvara, lättare att hantera fysiskt än datorer (man kan ta med sig en bok till sin plats), allmänt är de ganska tillförlitliga och eleverna väntar sig att jag ska ta upp dem.

Östras katalog, i likhet med alla viktigare allmänna bibliotekskataloger i Sverige, är datoriserad. Eleverna hittar den via skolans hemsida. Jag går igenom hur man söker i katalogen, steg för steg, och vilken information man får, och varför man ska gå "hela vägen" fram till skärmbilden med katalogpost med ämnesord, ord man kan klicka på för att hitta ytterligare böcker i ämnet.

Innan vi går vidare till den första övningen betonar jag vikten av att stava rätt, eftersom felstavat ger fel svar. Jag talar också om att man kan trunkera ord, kombinera ord och omformulera, allt för att få bästa möjliga resultat. Det kan tyckas elementärt, men jag har märkt att för många elever är det nyheter.

Den första övningen handlar om att leta efter böcker, efter titel, författare eller ämne. Jag försöker göra frågorna så att jag tar upp områden som man arbetar med i skolan och har därför kontakt med de olika lärarna. Om det inte finns något speciellt använder jag de standarfrågor jag har.

Fram till nu har vi arbetat antingen i elevernas normala klassrum eller i någon av skolans datasalar, men övningarna görs alltid i datasal. Medan eleverna arbetar går jag runt i klassen, ger hjälp och råd, men, givetvis, aldrig färdiga svar.

Eftersom den här övningen framför allt handlar om att hitta böcker som finns i vårt eget bibliotek avslutas den med att de går ner till biblioteket och försöker hitta på hyllan de böcker de sökt efter i katalogen.

Nätet

Jag inleder andra avdelningen, vanligtvis en vecka efter det första passet, med att repetera det jag sa första gången och betonar avsnittet om olika sorters information och deras fysiska form. Nu går jag också vidare och pratar utförligare om Internet och de olika sorters information man hittar där - hemsidor, sökmotorer, länkbibliotek, artikeldatabaser mm.

Jag betonar skillnaden mellan tryckt material, som oftast granskats av en utgivare före tryckning, och Internet, där det visserligen kan finnas redaktionellt arbete, men där i princip vem som helst kan lägga ut vad som helst. Jag trycker på vikten av att försöka se vem som ligger bakom en text och vilka åsikter som kan döljas bakom orden. Detta är något jag återkommer till vid flera tillfällen. Sedan återgår jag till skolans hemsida och går igenom de resurser vi lyfter fram där. Jag börjar med de tre artikeldatabaserna, Artikelsök, Presstext och Mediearkivet. Jag går också in på skillnaden mellan referens- och fulltextbaser och på skillnaden mellan dagstidningarnas mer nyhetsorienterade artiklar och tidskrifternas ofta mer analyserande.

Även om vi i princip är ute på nätet så fort vi sätter oss och söker med datorns hjälp brukar jag skilja mellan boksökningar, artikelsökningar och att "söka på nätet". Det senare begreppet brukar jag reservera för sökningar med hjälp av sökmotorer och länkbibliotek.

Här går jag igenom de rekommendationer som finns på bibliotekets hemsida. Vissa berör jag bara ytligt, som Google och Altavista, andra går jag igenom mer noga och ger exempel på hur man kan ha nytta av dem. I första hand tar jag upp Mölndals samling av länkar (det gör ju nästan alla andra bibliotek också), men jag visar också hur man kan ha nytta av Landguiden och "Katastrofer och konflikter", Alex och några andra.

Jag pratar lite om sökstrategier och om att olika sökmotorer har olika sökspråk, att man kan behöva formulera om sina frågor beroende på vilken sökmotor man använder och att samma formulering kan ge helt olika resultat beroende på var man söker någonstans.

Källkritik och källvärdering skulle kunna vara ämnet för en alldeles egen kurs, men eftersom den tid jag har är begränsad kan jag bara ge eleverna en kort introduktion och några grundläggande verktyg. Det gör jag genom att presentera sex ord - och ett extra - som de kan använda sig av när de ska värdera en text. De sex orden är Vem, Vad, När, Var, Hur och Varför, med extraordet Rimligt. Det vill säga Vem skrev, var det hennes ämne, är texten ny eller gammal, var är det publicerat, hur är språket och vilken är avsikten med texten. Och så förstås - är det som står rimligt. (här har jag ett bra exempel om Carl Bildt från DN). De får också fyra varningstecken att hålla ögonen öppna för: oklart ursprung, blandade stilar, "dåligt" språk och ~.

Till sist får de en introduktion till hur man skriver en referenslista, vilka saker som ska finnas med, både när det gäller tryckt text och material man hämtar från Nätet. Där slutar den formella, lektionsknutna delen av vårt arbete med Informationskompetens. De är dock inte på långa vägar slutet på vårt arbete i ämnet.

Med de fyra timmarna har vi förhoppningsvis skapat ett förtroende mellan elev och bibliotek. Eleverna fortsätter att använda biblioteket som bas för sina forskningar och projekt. De letar material i våra böcker och tidningar, använder våra datorer, ber oss om råd och hjälp och, inte alltför sällan, låter oss läsa deras arbeten och komma med synpunkter. Inte bara på stavning och grammatik utan också på hur de använt sina källor, vad de ska korta ner eller öka ut eller vad som kan vara oklart.

Och det är här, enligt min åsikt, som vi gör den viktigaste delen av vårt arbete. Vi skapar en bas med fyratimmarskursen, men utan vårt goda samarbete med lärarna och vår bredvillighet och förtjusning i att bistå, och återundervisa, våra elever, skulle kursen vara som en liten sten kastad i havet, några krusningar på ytan och sen ingenting

Den som vill ha min presentation från Hong Kong eller det material jag använder till mina lektioner kan maila mig så skicka jag. Adressen är veit.berg@utbildning.stockholm.se.

Veit G:son Berg
Gymnasiebibl
Östra Real

Prisutdelningar

Årets skolbibliotekarie 2005

För elfte året i rad delar Bonnier Carlsen och Bonnier Utbildning ut utmärkelsen Årets Skolbibliotekarie. I år gick priset till Vicky Uhlander som arbetar vid Umedalens bibliotek, Västangård i Umeå. Priset - som delades ut på bokmässan - fick hon bland annat för projekt Bokdraken

<http://www.skola.umea.se/vastangard/omvastangard/bibliotek/bokdraken.4.13c1b69101a982ca2a8000108885.html>

Vicky Uhlander Foto: Christer Holmqvist

Christina Remén Foto: Christer Holmqvist

Årets barnbibliotekarie 2005

Rabén & Sjögrens pris till en engagerande och inspirerande barnbibliotekarie gick i år till Christina Remén, Almedalsbiblioteket i Visby.

Priset som i år delades ut för tjugoförsta gången består av en resa till Bologna i Italien i samband med den stora inter-nationella barnboksmässan där nästa år

Årets skolbibliotek 2005

I år hade 18 nomineringar kommit in till Nationella skolbiblioteksgruppen som utser Årets skolbibliotek. Linnéskolan tog hem priset som delades ut av statssekreterare Johnny Nilsson på Skolforums stora scen den 31 oktober.

Läs mer:

<http://www.almhult.se/toppmeny/barnutbildning/grundskola/linneskolan/bibliotek.4.1b66aff10677dc006680002953.html>

<http://www.skolbiblioteksgruppen.se/>

Den hemliga trädgården

På bokmässan fanns det i vanlig ordning nästan hur mycket som helst att se förutom Baylan och ovan nämnda prisutdelningar.

På Internationella torget var många av våra medlemmar aktiva inom nätverket "Den hemliga trädgården". Medlemmar är Barnängens världsbibliotek, Internationella biblioteket, IBBY Sverige samt fem specialgrupper inom Svensk Biblioteksförning: Afrika Asien Latinamerika, Mångfald och flerspråkighet, Skolbibliotek, Barnbibliotek och Unga vuxna.

Bok & Bibliotek, Gbg - Den hemliga trädgården Foto: Christer Holmqvist

Här pågick full aktivitet alla dagarna med särskild inriktning på Litauen och Palestina. Det såldes böcker på olika språk och man höll både stora och små seminarier på temat att få fler översättningar från andra språk än engelskan. Man tog också fram en idéskrift som kan beställas till enbart portokostnad.

Mer info:

<http://www.macondo.nu/hemliga.htm>

Dyslexihörna

Den 25 oktober invigdes Dyslexihörnan på Luma bibliotek i Hammarby Sjöstad i Stockholm. Detta var det första, men inom något år kommer ytterligare ett 30-tal bibliotek i Stockholms stad att kunna erbjuda stöd i form av en Dyslexihörna.

Här kan barn, lärare och föräldrar få information, kunskap, tips och råd så att hjälp kan sättas in tidigt. Allt finns här samlat och lättillgängligt.

Initiativtagare och projektledare är Birgitta Jansson.

Foto: Christer Holmqvist

IASL-konferens i Hong Kong

Tema Informationskompetens

Veit G:son Berg var en av delegaterna vid IASL-konferensen i Hong Kong den 8-12 juli 2005. Här får vi ta del av en del av de föreläsningar och seminarier han hade möjlighet att delta i.

Informationskompetens stod i centrum för årets internationella skolbibliotekskonferens. Ett somrigt Hong Kong - och Hong Kongs universitet - på sitt bästa humör tog emot närmare 600 delegater och föreläsare från hela världen för att tillsammans ta del av aktuella utvecklingar och erfarenheter.

I över 100 föreläsningar och seminarier behandlades så skilda ämnen som meningens med läsning i det globala samhället, censur i israeliska högskolebibliotek och hur man använder informationsteknologi i Botswana. Bland föreläsningarna fanns också två svenska. Monica Hallberg och Malin Utter från Fenix Kunskapscenter i Vaggeryd berättade om sitt arbete med skönlitteratur i en praktisk gymnasie-etta och jag själv pratade om hur vi arbetar med informationskompetens på Östra Reals gymnasium i Stockholm (se separat artikel).

Att gå på alla föreläsningar är givetvis en omöjlighet. Man är, precis som på bokmässan i Göteborg, tvungen att välja och valet var inte lätt. Jag tänker här presentera några som jag hade särskilt nöje av och som jag tror kan vara av intresse för svenska förhållanden lite utförligare.

Jag tänkte vara självvisk nog att låta min egen presentation bli en egen artikel och här kort sammanfatta de andra, som handlar om hemsidor för tjejer, utbildning av blivande lärare, samarbete med högskolor och, givetvis, Monicas och Malins arbete i Vaggeryd.

WebGRRLS

Ett sammanhang där vi på skolbiblioteken kan göra en insats för jämställdhet är Internet för tjejer, websidor som speciellt vänder sig till tjejer. Världen över gäller att tjejer är mindre teknikifierade, har sämre möjligheter/tillgång till teknik, både fysiskt och "intellektuellt". Det här var en fråga som Lesley Farmer, professor vid California State University, tog upp i sin föreläsning WebGRRLS.

Hon har granskat vad som finns på nätet som speciellt har tjejer, tonåringar, som målgrupp, hur de ser ut, hur lätta de är att använda, vilken information som finns och vem som ligger bakom. Hon började med att undersöka varför tjejer inte använder datorer lika mycket som killar och svaren var kanske inte så förvånande. De gillar inte datorkulturen, tycker det är trist att programmera, tycker inte om de dataspel som finns, det finns inga kvinnliga förebilder och i tonåren är sociala frågor (killar) viktigare. Dessutom "föräldrar köper datorer till söner, inte döttrar" Sedan använde hon våra vanliga sökmotorer för att få fram sidor som direkt hade tjejer som målgrupp, med sökbegrepp som "teengirls + technology" och andra som sökbegrepp. Hon försökte också söka efter sidor med killar som uttalad målgrupp, men med måttlig framgång. Killar är "default", utgångsvärdet i Internet-sammanhang.

En topplista ger ämnen som tidskrifter, chat, rådgivning/skvaller, tonårsfrågor, sex, hälsa, mode, underhållning. Sen kommer sport, aktualiteter, pengar, studier. Sidornas namn innehöll ofta varianter på Girls.

Många sidor har mer eller mindre uttalat syfte att sälja saker. Andra sidor kan ha myndigheter eller olika utbildningsverksamheter som upphovsmän. Genomgående var att de sidor som hade "offentligheten" som utgivare var tråkigare, mindre inspirerande att använda, medan de kommersiella hade en betydligt mer lockande utformning (även om det fanns undantag).

Vad kan man nu göra åt detta? Hennes förslag är att man ska se till att tjejsidorna får en framträdande plats i länklister, med bra beskrivningar, att lärarna måste göras medvetna om frågan och att man måste initiera aktiviteter där tjejer aktivt uppmuntras att söka och använda sidor som vänder sig till dem.

Collaborative Planning and Team teaching
Vilken roll kan biblioteket spela i utbildningen vid lärarhögskolorna? Hur kan man samarbeta i planeringen och vilka problem dyker upp?
Det var temat för det arbete som Jennifer Bransch och hennes kollegor vid avdelningen för lärarutbildning vid University of Alberta, Canada redovisade tidigt på morgonen den sista konferensdagen. Ja, egentligen handlade det mindre om biblioteket och mer om hur man samarbetar i planeringen av undervisning när förutsättningarna hos deltagarna i planeringen är mycket olika.

I den redovisning som Jennifer och hennes kollegor gav, betonade de hur viktigt det är att inse att man kommer med mycket olika förutsättningar. I det här fallet gällde att bibliotekarier har stor vana vid att samarbeta, att vara den "udda" personen i sammanhanget, medan lärare ofta är vana vid att vara auktoriteten i alla frågor. Det kräver en stor medvetenhet om behovet av att vara öppen för förändringar, för att ifrågasätta sin traditionella roll.

Här har vi alla något att lära, något som Jennifer och hennes kollegor var mycket angelägna om att betona. Ett samarbete, en samplanering som verkligen är värd något måste föra med sig att alla lägger sitt "individuella" bagage i en stor hög och sen diskuterar sig fram till vad som ska få plats i det gemensamma.

I Jennifers och hennes kamraters fall handlade det om att utveckla program för utbildningen av lärare, men det gäller i lika hög grad alla samarbetsprojekt där vi som bibliotekarier är engagerade.

Info seek, Info find! Datorstöd för skolor
I Australien händer det spännande saker. Biblioteket vid Queenslands universitetet har dragit igång ett program där man dels gör samlingarna tillgängliga för Queenslands skolor, dels har skapat en utbildning, på nätet, i att använda bibliotekets resurser.

Biblioteket har två miljoner böcker, drygt 11 000 tryckta och nästan 27 000 elektroniska tidskrifter. Dessutom har man 300 000 elektroniska böcker och 29 000 videos.

Tankarna bakom programmet var dels att göra övergången till universitetet smidigare, dels att göra det lättare för studenter på högstadie- och gymnasienivå att arbeta med de förändrade arbetssätt, mer självständighet, som kom i början på 90-talet och dels vidga tillgången till biblioteksresurser. Dessutom spelade givetvis ekonomin en viss roll.

Till allt detta kom insikten om att informationskompetens är en gemensam fråga. Problemet analyserades på olika sätt. Vilka grupper vänder man sig till - äldre lärare, yngre lärare, studenter. Vilka förväntningar har de, hur ser de på tekniken, vilka problem kan man se.

De tog fram 10 kännetecken för informationsålderns användare och undersökte hur studenterna såg på sin studiesituation och vilka material de använde sig av.

Sedan byggde man upp ett utbildningsprogram där bibliotekspersonal från högskolan arbetar direkt med studenterna, via datanätet. Här utgår de från konkreta situationer, går igenom olika källor, betonar vikten av effektiva sökstrategier, källförteckningar, notapparat och hur man undviker att plagiera. Det inkluderar också en virtuell visning av universitetsbiblioteket.

Även för lärare och bibliotekarier finns program som inkluderar till exempel seminarier, lektionsplanering, besök från UB.

Det hela har varit mycket framgångsrikt och i dagsläget har 44 % av Queenslands högstadier och gymnasier anslutit sig. Dessutom har flera skolor i Victoria och New South Wales anslutit sig.

Fiction for Life

I det andra svenska bidraget beskrev Monika Hallberg, lärare i svenska och Malin Utter, bibliotekarie, vid Fenix kunskapscenter i Vaggeryd hur de arbetat med skönlitteratur med en klass i åk 1 vid ett praktiskt gymnasium.

Eleverna var mycket ovana vid att läsa skönlitteratur över huvud taget och ännu mer ovana vid att reflektera och prata kring det de läst. Tanken var att litteraturläsning skulle bli en naturlig del av elevernas vardag och att de skulle läsa för att förstå sig själva och sina liv bättre. Monika och Malin diskuterade hur man skulle lägga upp verksamheten och valde ut fyra teman de ansåg kunde beröra eleverna: om världen, om kärlek, om livet och i strålkastarljuset. Malin och Monika valde texterna, delar av romaner, noveller, lyrik och även någon hel roman. Sedan arbetade eleverna med två teman under 16 veckor och avslutade med en recension och presentation, följt av en diskussion

Eftersom skolan lägger stor vikt vid användandet av informationsteknik och datoranvändning skedde all kommunikation elektroniskt. Försöket har varit framgångsrikt och många av eleverna har sagt att de för första gången under sin skoltid frivilligt läst skönlitteratur.

Detta är, som framgått, bara ett axplock av allt som hände. Den som vill veta mer om föreläsningarna i Hongkong kan få en viss vägledning av de rubriker som finns på IASL:s hemsida för Hong Kong-konferensen, <http://www.iasl-slo.org/conference2005.html>.

Den som vill ha kontakt med någon av dessa föreläsare och få veta mer kan kontakta mig, så ska jag gärna förmedla. Jag har e-postadresser till - tror jag - alla föreläsare och abstracts till nästan alla föreläsningar.

Veit G:son Berg
Gymnasiebibl
Östra Real

Besök av bloggmaster Erik Stattin

Måndagkvällen den 26 september fick SkolbibliotekÖst besök av Erik Stattin i samband med vårt årsmöte. Erik Stattin är bibliotekarie på Karolinska institutet och dessutom en av Sveriges mest kända bloggare. Hans blogg mymarkup.net besöks av åtskilliga personer varje dag och han är en anlitad föreläsare, medförfattare till boken Bloggtider, samt är med och anordnar Bloggforum som är en minikonferens om bloggar.

Foto: Christer Holmqvist

Vad är en blogg?

Erik berättade att en blogg bör innehålla vissa saker och funktioner: den är upprättad med hjälp av ett särskilt bloggverktyg, det finns flera olika på marknaden. Tonen bör vara personlig och kortfattad. Ofta finns möjlighet att kommentera de olika inläggen och då brukar den senaste kommentaren hamna överst i listan. Inläggen arkiveras månadsvis, det är något som bloggverktyget ser till. Naturligtvis finns det också bloggar som saknar kommentarfunktionen, men det tyckte Erik var synd, för det "är ju det som är själva grejen", det vill säga möjligheten att utbyta tankar och erfarenheter. En blogg innehåller också så kallade permalänkar. Det innebär att varje blogginlägg har sin egen Internetadress, vilket är användbart när du vill hänvisa till någon annan persons kommentar. Ett problem med att tillåta kommentarer i sin blogg är att du får så många spamkommentarer. Självt får Erik ett hundratal till sin blogg varje dag. Som ägare av blogg följer man BBS-lagen och har ansvar för det som publiceras på sidan. Det går inte att vara ansvarig utgivare, på samma sätt som man är det för en nättidning, för det skulle innebära att ingen annan fick lämna inlägg på sidan. I Mymarkup.net måste Erik godkänna alla länkar i inlägg och han kan spärra användare i efterhand. Det går också att prenumerera och få e-post när ett nytt meddelande dykt upp i bloggen.

Vad kan bloggar användas till?

Erik räknade upp en rad olika användningsområden: de kan användas för internkommunikation inom geografiskt spridda organisationer eller av olika intressenätverk som vill diskutera en särskild fråga. Flera bloggar sysslar med omvärldsbevakning inom något speciellt område. En skolbibliotekarie kan till exempel lägga upp en blogg på skolans intranät och använda den till att informera om bibliotekets nyheter. Kristofer Gren berättade att en svensklärare på hans skola, Mariaskolan i Stockholm, hade startat en blogg för sina elever. Självt använder inte Erik sin blogg i arbetet, utan betonar att mymarkup.net innehåller hans personliga åsikter och inte hans arbetsgivares.

Hur startar du din egen blogg?

Du kan antingen använda dig av ett bloggverktyg, det finns många på marknaden såväl gratisjänster som konstnadsbelagda. Ett annat alternativ är att själv installera bloggen, men då bör du se till att det finns php och mysql på servern. För nybörjaren torde det vara enklast att använda ett bloggverktyg.

Bloggosfären – bloggarnas universum

Det finns 20 000 bloggar i Sverige, 17 miljoner i hela världen. De har olika tema: allt från personliga dagböcker till bloggar som tar upp dagsaktuella politiska, tekniska, kulturella nyheter och de drivs av såväl amatörer som av professionella journalister. Erik talade också om "Bloggosfären" - det vill säga summan av alla bloggar och där en stor mängd som länkar till och/eller kommunicerar med varandra.

Går det att hålla koll?

En pingtjänst innehåller kategoriserade inlägg från olika bloggar. Du pingar alltså tjänsten när du skriver en kommentar i en blogg. Det finns till exempel mängder av Googlebloggar som bevakar vad Google gör. Exempel på pingtjänster är <http://www.nyligen.se/>, <http://www.intressant.se/>, <http://www.knuff.se/>. Om du besöker någon av dessa webbplatser kan du få en bra överblick av vad som diskuteras i svenska och utländska bloggar just nu. Dessutom sänder SR Ekot en bloggkrönika varje lördag. Naturligtvis finns det också sökmotorer för bloggar: Google Blog Search <http://blogsearch.google.com/>, Technorati <http://www.technorati.com/> och Daypop <http://www.daypop.com/>

Vita dagar

Det var en inspirerande föreläsning som är svår att återge i efterhand. Erik fick frågan om hur mycket tid det tar att driva sin egen blogg och samtidigt hålla sig uppdaterad på en massa andra intressanta bloggar. Det är beroendeframkallande sysselsättning, men Erik försäkrade oss att han också hade vita dagar.

Länktips från Erik Stattin

Erik Stattins blogg

<http://www.mymarkup.net/blog/>

Bloggforum.

<http://www.bloggforum.com/>

Blind höna - Jonas Söderströms blogg

<http://kornet.nu/blindhona/>

Ekots bloggkrönika

<http://www.sr.se/cgi-bin/ekot/>

Gratis bloggverktyg

Blogg.se (Gratis med reklam)

<http://www.blogg.se/>

Passagen.se (Gratis med reklam)

<http://blogg.passagen.se/>

Blogger.se

<http://www.blogger.com/>

Typepad.com

<http://www.typepad.com/>

Bloggen som verktyg för...

...**det lokala skolbiblioteket/biblioteket**

Skolbiblioteket - Mariaskolan

<http://mariabibblan.blogspot.com>

Skolbiblioteket - Öresundsgymnasiet

<http://www2.skolor.pedc.se/dekanen/biblioteket/>

Håbo biblioteks blogg - exempel på hur bloggen kan utnyttjas lokalt

<http://www.bc.jf.habo.se/subpage.asp?PageID=51&ParentID=6>

...**nätverk**

ENSILs (europeiskt nätverk för skolbibliotekarier)

blogg

<http://vvhad.typepad.com/ensil/>

Feltänkt? - Svensk biblioteksförningens webbblogg om bibliotekspedagogik

<http://biblioteksforeningen.blogs.com/bibliotekspedagogik/>

IT-konsulenternas blogg - En webbblogg för it-konsulenter vid svenska länsbibliotek

<http://itkonsulent.blogspot.com/>

... **allmänna eller specifika biblioteksfrågor**

Biblioteksinköp

<http://inkop.blogspot.com/>

Biblioteksrelaterat

<http://malin.typepad.com/biblioteksrelaterat/>

Biblog Bibliotek och IT (Danmark)

<http://www.bib-log.blogspot.com/>

Informationskompetanse og skolebibliotek

<http://infoskole.blogspot.com/>

Minnesanteckningar förda av
Anette Holmqvist

Kalendarium

"Tänk vidare!" Om bibliotek och lärande	15-16 mars 2006 Östersund	Mer info: http://www.ylb.se/kurser.html
Mariehamns litteraturdagar 2006	24-26 mars 2006 Mariehamn, Åland	Mer info: http://www.mhbibl.aland.fi/litt_dag/
Framtidens barnbibliotek	3 april 2006 Stockholm	Mer info: http://www.biblioteksforeningen.org/
Halmstadkonferensen "Sätt turbo på kunskapen - ett sammlöst bibliotek"	5-7 april 2006 Halmstad	Mer info: http://www.regionhalland.se/extra/pod/?action=pod_show&id=175&module_instance=2
Biblioteksdagarna Årsmöte & konferens	10-12 maj 2006 Malmö	Mer info: http://www.biblioteksforeningen.org/konferens/
Astrid Lindgren-konferensen "Jag vill komma ut i skogen - Astrid Lindgren och naturen"	1-2 juni 2006 Vimmerby	Mer info: http://www.vimmerby.se/biblioteket/alk/astrid_lindgren_konferensen_2006.pdf
Bok & Bibliotek Tema Yttrandefrihet	21-24 september 2006 Göteborg	Mer info: http://www.bokbibliotek.se
Andra kalendarier av intresse:	Svensk Biblioteksforening	http://www.biblioteksforeningen.org/g/almanacka.html
	Svenska Barnboksinstitutet	http://www.sbi.kb.se/alma.html
	Datorn i utbildningen	http://www.diu.se/Kalender/default.asp
	Skolbibliotek.se	http://www.skolbibliotek.se/program.htm

<http://www.skolbibliotek.se/ost>

Styrelsen:

Ordf: Christer Holmqvist
Mediateket, Stockholm

christer.holmqvist@utbildning.stockholm.se
070-463 39 64

Vice ordf: Eva Fredrikzon
Enskilda Gymnasiet, Stockholm

evfr@enskildagymnasiet.se
08-21 95 32

Sekr: Anita Höglund
Tumba bibliotek, Botkyrka kommun

anita.hoglund@mldata.nu
08-530 629 40

Kassör: Kristofer Gren
Mariaskolan, Stockholm

kristofer.gren@maria.stockholm.se
08-508 40 772

Birgitta Wallmark
Mediateket, Stockholm

birgitta.wallmark@utbildning.stockholm.se
070-463 39 67

Ingrid Bergenudd
Kärntorps gymnasium, Stockholm

ingrid.bergenudd@utbildning.stockholm.se
08-508 32 525

Birgitta Forsblom
Rönninge skolbibliotek, Salems kommun

bforsblom@hotmail.com

Hanna Johansson
Söderbymalmsskolan, Haninge

hanna.johansson@haninge.se
08-606 74 16

Malin Jacobsson
Södermalmsskolan, Stockholm

malin.jacobsson@maria.stockholm.se
08-508 40 950

<http://www.skolbibliotek.se/ost>